

Resentyment – ujęcie Maxa Schelera

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra edukacyjna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Max Scheler, *Resentyment a moralności*, tłum. B. Baran, Warszawa 2008, s. 30–31.
- Źródło: Max Scheler, *Resentyment a moralności*, tłum. B. Baran, Warszawa 2008, s. 20.

Resentyment – ujęcie Maxa Schelera

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Sentyment to uczucie przywiązania, sympatii do kogoś lub czegoś. Z sentymentem coś wspominać to tyle, co tęsknić za czymś. Czym innym jest resentyment, który w najprostszym wyjaśnieniu słownikowym jest kojarzony z urazą, niechęcią, czyli uczuciami negatywnymi, wynikającymi ze złych wspomnień.

Nasze uczucia odgrywają dużą rolę w żywionych przez nas moralnych przekonaniach i podejmowanych działaniach, niekiedy zaprzeczając istocie samej moralności. Tak właśnie – zdaniem dwóch wybitnych europejskich filozofów: Fryderyka Nietzschego i Maxa Schelera – działa resentyment.

Moralność, która wyrosła na resentymentcie, jest moralnością w krzywym zwierciadle, bo jej źródłem jest negacja, a nie afirmacja. Pułapka, jaką jest resentyment, czyha na każdego z nas, bo dotyka bardzo osobistego wymiaru życia. Organizuje nasz obraz świata w oparciu o poczucie krzywdy. Gdy zawładnie nami resentyment, niewiele pozostaje miejsca na odczuwanie sentymentu. Dobrze jest osiąść umiejętność tropienia resentymentu – nie jesteśmy wówczas skazani na to, by doświadczenie zła stało się naszym fundamentalnym doświadczeniem.

Twoje cele

- Poznasz poglądy Fryderyka Nietzschego i Maxa Schelera na temat resentymentu.

- Przekonasz się, jakie znaczenie mają nasze uczucia w kontekście moralności.
- Poznasz pojęcie resentymentu.
- Dowiesz się, dlaczego resentyment jest zagrożeniem dla człowieka.

Przeczytaj

Kto badał resentyment?

Max Scheler jest autorem książki *Resentyment a moralność* (*Das Ressentiment im Aufbau der Moralen*), w której przywołuje filozoficzne analizy resentymentu autorstwa Fryderyka Nietzschego. [Fenomenolog](#) uznaje wartość poznawczego ujęcia resentymentu swojego poprzednika, choć odrzuca tezę Nietzschego o tym, że najpełniejszym przykładem działania resentymentu jest moralność chrześcijańska. Na poły literackie opisy resentymentu zawarte w *Z genealogii moralności* Nietzschego Scheler zastępuje szczegółową analizą.

Fryderyk Nietzsche

Źródło: thierry ehrmann, Flickr, licencja: CC BY 2.0.

Jak rodzi się resentyment?

” Resentyment to *duchowe samozatrucie* o w pełni określonych przyczynach i skutkach.

Czym jest resentment?

Resentment to trwałe nastawienie psychiczne. Powstałe na gruncie poczucia małej wartości tego, co się samemu reprezentuje, i wyrażane przez „pospolite” wartościowanie. „Pospolite” wartościowanie polega na nieustającym porównywaniu się do innych i potrzebie wywyższenia.

” To przykre napięcie domaga się wszakże jakiegoś rozładowania i znajduje je w swoistym *aksjologicznym złudzeniu resentmentu*.

To, co mają wartościowego inni ludzie, ale co wydaje się dla pewnego człowieka poza jego zasięgiem, jakkolwiek pragnąłby to posiadać, zostaje przez niego zdewaluowane. To, co bardzo wartościowe i ważne, ale niedostępne, zostaje zafałszowane jako pozbawione wartości. Natomiast to, co przeciwne tym wartościom, zaczyna być uznawane jako wartościowe.

” Jeśli chcemy opisać jego postawę, możemy tylko powiedzieć: wartości są dla niego jako pozytywne i wysokie nadal obecne, ale poniekąd *zakryte* złudnymi wartościami, przez które tylko słabo, niejako „transparentnie” prześwitują. To „przezieranie” prawdziwych, obiektywnych wartości zza wartości pozornych, przeciwstawianych im przez iluzję powodowaną resentmentem, mroczne poczucie życia w nieprawdziwym, *pozornym świecie* bez mocy przeniknięcia go i zobaczenia, co tam *jest*, pozostaje nieusuwalnym składnikiem całego tego kontekstu przeżyciowego.

Hans Memling, *Sąd ostateczny*, ok. 1466–1473.

Na czym opiera się osądzenie?

Źródło: domena publiczna.

Dlaczego, według Maxa Schelera, resentment jest zagrożeniem dla człowieka?

Max Scheler to reprezentant [absolutyzmu etycznego](#), tzn. poglądu

” że wartościami rządzą oczywiste wieczne prawa preferencji i że istnieje odpowiadająca im wieczna hierarchia wartości.

Poszczególne moralności, do których odwołują się [relatywiści etyczni](#):

” mają się tak do owej wiekuistości obowiązującej etyki, jak np. systemy świata, ptolemejski i kopernikański, do idealnego systemu, którego astronomowie poszukują.

I moralności nierzadko zostają mocno zdeformowane – zdaniem Schelera – resentymentem:

” że tkwiące w niej [moralności] reguły preferencji niejako wyrodniają i w ten sposób jako „dobro” jawi się coś, co wcześniej było „złem”.

W odróżnieniu od swojego filozoficznego poprzednika, Nietzschego – tropiącego resentyment – Scheler nie uważał, że takiemu zniekształceniu uległa moralność chrześcijańska. Dla fenomenologa etyka chrześcijańska najbardziej zbliżała się do owego idealnego systemu.

W wymiarze antropologicznym resentyment skazuje człowieka na życie nieautentyczne, w napięciu „pospolitego” wartościowania i tkwienia w pętach negatywnych uczuć oraz trwałej niezdolności do odczuwania własnej wartości i wartości świata.

Według Schelera, absolutysty etycznego, resentyment doprowadza ponadto do:

” aksjologicznego złudzenia, aksjologicznej ślepoty: niemożności dostrzeżenia tego, co jest naprawdę godne wyboru, i wytrwania w wybieraniu tego, co godne wyboru, na przekór trudnościom.

Czy potrzeba podzielać absolutystyczne przekonania filozofa, by uznać wartość jego analiz resentymentu dla troski o własne człowieczeństwo?

Max Scheler

Źródło: domena publiczna.

Słownik

absolutyzm etyczny

(łac. *absolutus* - zupełny, bezwzględny) pogląd głoszący istnienie wartości etycznych w sposób absolutny, czyli niezależny od jakichkolwiek uwarunkowań, a zatem niezależny także od subiektywnych przekonań ludzi

fenomenologia

(gr. *phainómenon* – to, co się zjawia, pokazuje + gr. *logos* – słowo, nauka) kierunek filozoficzny powstały w XX w., skupiony na badaniu fenomenów, czyli tego, co się ukazuje podmiotowi poznającemu jako bezpośrednio dane

relatywizm etyczny

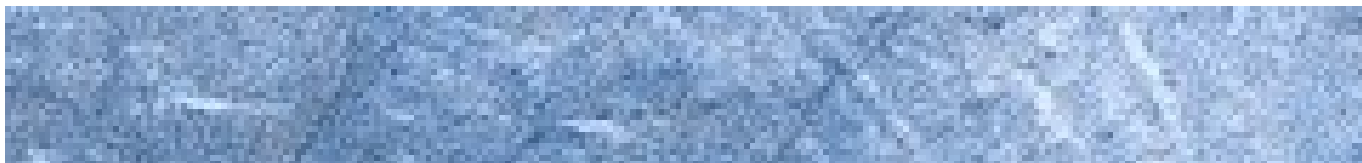
(łac. *relativus* – odnoszący się do czegoś, względny, warunkowy) pogląd głoszący, że doświadczanie wartości przez ludzi ma charakter względny, czyli uzależniony od różnych czynników, w obrębie relatywizmu etycznego mieszczą się rozmaite stanowiska odnośnie tego, w jaki sposób istnieją wartości i jak można ich doświadczać

Gra edukacyjna

Polecenie 1

Rozwiąż quiz i sprawdź swoją wiedzę. Zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

Test

Sprawdź swoją wiedzę

Poziom trudności:

**InteractiveTest.di
fficultyLevel.easy**

Limit czasu:

4 min

Twój ostatni wynik:

-

Trwa wczytywanie...

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, które elementy przedstawionych badań Schelera nad resentymentem mają charakter badań antropologicznych, a które odwołują się do aksjologii.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Przeczytaj tekst, a następnie uzupełnij dialogi w imieniu osoby mściwej.

Ćwiczenie 4

Przeczytaj tekst, a następnie wskaż zdania, które trafnie charakteryzują arywistę.

” Max Scheler

Resentyment a moralności

Na wspólnym podłożu takiego nastawienia pojawiają się teraz dwa podtypy wyodrębniające się w zależności od tego, czy z tym nastawieniem porównawczym wiąże się siła czy słabość, moc czy niemoc. Silna odmiana „pospolicie” wartościującego typu staje się „arywistą”, słaba – *typem opartym na resentymentcie*.

„Arywistą” nie nazywamy tego, kto z energią i siłą dąży do władzy, majątku, godności i innych wartościowych dóbr. Nie przysługuje mu to określenie, dopóki ma przed oczami własna treści „rzeczy”, która w działaniu i pracy zawodowej wspiera i reprezentuje. „Arywistą” jest raczej ten, dla kogo bycie czymś więcej, znaczenie więcej itd. W ewentualnym porównaniu z innymi wysuwa się jako *treść* celu jego dążenia *przed* wszelką określoną wartość rzeczy, a wszelka „rzecz” staje się tylko obojętną okazją do przewycięzania trapiącego poczucia „niższości”, jakie się w tego rodzaju porównaniu pojawia.

Jeśli ten typ ujmowania wartości zaczyna dominować w jakimś *społeczeństwie*, to jego duszą staje się „system konkurencyjny” [...]. W „systemie konkurencyjnym” natomiast idee zadań rzeczowych i ich wartości zasadniczo kształtują się dopiero *na podłożu* woli, by być czymś więcej i znaczyć więcej w relacjach wszystkich ze wszystkimi. Podczas tych powszechnych łowów każde „miejsce” staje się tylko punktem przejściowym.

Źródło: Max Scheler, *Resentyment a moralności*, tłum. B. Baran, Warszawa 2008, s. 30–31.

- Arywista jest społecznie odpowiedzialnym liderem przemian w swoim środowisku.
- Arywista dąży do sukcesu, bo chce wygrać z innymi.
- Arywista nigdy nie osiąga satysfakcji w swoim rozwoju.
- Arywista jest wyczulony na społeczne hierarchie.
- Arywista to człowiek ambitny, świadomie skupiony na zdobywaniu określonych dóbr.

Ćwiczenie 6

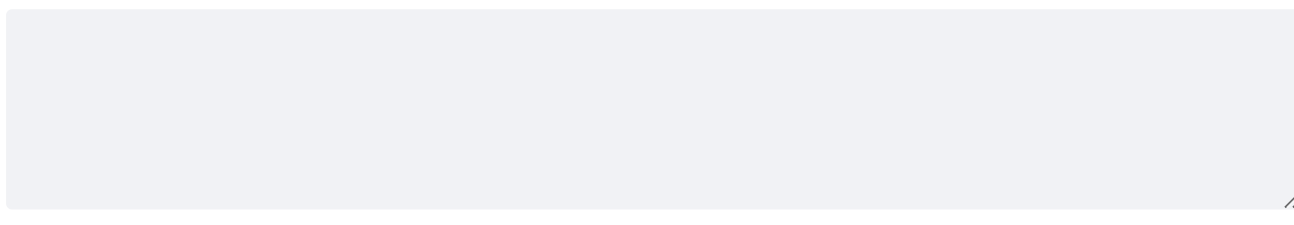
Przeczytaj tekst, a następnie odpowiedz na pytanie, czy społeczeństwu polskiemu zagraża to, że znaczna część jego członków będzie doświadczać resentymentu.

” Max Scheler

Resentyment a moralności

W demokracji nie tylko politycznej, lecz także społecznej, dążącej do równości posiadania przynajmniej społeczny resentyment był niewielki. Niewielki byłby też – i był – np. w kastowym ustroju społecznym, jak panował w Indiach, lub w ściśle wyartykułowanym ustroju stanowym. Największy ładunek resentymentu musi więc dźwigać społeczeństwo, w którym, tak jak w naszym, zasadniczo równe polityczne i inne prawa lub publicznie uznane, formalne społeczne równouprawnienie idą w parze z bardzo dużymi różnicami pod względem faktycznej władzy, faktycznego posiadania i faktycznego wykształcenia – w którym każdy ma „prawo” porównywać się z każdym, a jednak „*de facto* nie ma porównania”. Tu – abstrahując zupełnie od jednostkowych charakterów i przeżyć – już z racji *struktury społeczności* pewne jest jej potężne obciążenie resentymentem.

Źródło: Max Scheler, *Resentyment a moralności*, tłum. B. Baran, Warszawa 2008, s. 20.

Ćwiczenie 7

Przeczytaj tekst – wypowiedź jednego z bohaterów *Biegunów* Olgi Tokarczuk.

Następnie opisz resentyment poprzez właściwą – twoim zdaniem – metaforę tak, by oddać możliwy pozytywny wpływ resentymentu na doświadczenie człowieka. Krótko objaśnij zaproponowaną metaforę.

” Kiedy na drugim roku omawialiśmy funkcjonowanie mechanizmów obronnych i odkrywaliśmy z podziwem potęgę tej części naszej psychiki – zaczynaliśmy rozumieć, że gdyby nie istniały racjonalizacja, sublimacja, wyparcie, te wszystkie sztuczki, którymi raczymy samych siebie, że gdyby można było spojrzeć na świat bez żadnej ochrony, uczciwie i odważnie – pękłyby nam serca. Dowiedzieliśmy się na tych studiach, że jesteśmy zbudowani z obron, z tarcz i zbroi, jesteśmy miastami, których architektura sprowadza się do murów, baszt i fortyfikacji; państwami bunkrów.

Ćwiczenie 8

Zwróć uwagę na obraz Hansa Memlinga *Sąd Ostateczny* obecny przy charakterystyce resentymentu. Potraktuj dzieło malarskie jako możliwy komentarz do zagadnienie resentymentu – zinterpretuj przesłanie, które obraz dla ciebie niesie w omawianej kwestii.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Maćkowska

Przedmiot: Filozofia

Temat: Resentyment – ujęcie Maxa Schelera

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

9. Friedrich Nietzsche. Uczeń:

1) przedstawia motywy nietzscheańskiej krytyki moralności tradycyjnej i chrześcijaństwa;

11. Fenomenologia. Uczeń:

2) charakteryzuje główne idee fenomenologii świadomości Edmunda Husserla lub fenomenologii wartości Maxa Schelera (do wyboru);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Poznasz poglądy Fryderyka Nietzschego i Maxa Schelera na temat resentymentu.
- Przekonasz się, jakie znaczenie mają nasze uczucia w kontekście moralności.
- Poznasz pojęcie resentymentu.
- Dowiesz się, dlaczego resentyment jest zagrożeniem dla człowieka.

Cele operacyjne. Uczeń:

- poznaje poglądy Fryderyka Nietzschego i Maxa Schelera na temat resentymentu;
- przekonuje się, jakie znaczenie mają nasze uczucia w kontekście moralności;
- poznaje pojęcie resentymentu;
- dowiadyuje się, dlaczego resentyment jest zagrożeniem dla człowieka.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- burza mózgów;
- gra dydaktyczna.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj”.

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący zajęcia loguje się na platformie. Na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika wyświetla temat lekcji, następnie omawia cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Wspólnie z uczniami ustala kryteria sukcesu. Nauczyciel loguje się na platformę i wyświetla na tablicy stronę tytułową e-materiału. Przedstawia uczniom temat lekcji oraz jej cele, a następnie wspólnie z nimi określa kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. **Burza mózgów.** Nauczyciel informuje uczniów, że będą pracować metodą burzy mózgów i, jeśli to konieczne, wyjaśnia jej zasady. Wyłania także moderatora, który będzie zapisywał pomysły na tablicy, a następnie określa czas wykonania zadania. Następnie nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Czym jest resentment i dlaczego jest zagrożeniem dla człowieka?* Uczniowie podają propozycje odpowiedzi. Po zakończeniu fazy twórczej następuje wspólna weryfikacja pomysłów. Nauczyciel prosi uczniów, aby porównali swoje propozycje z informacjami zamieszczonymi na tablicy.

2. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 1-4, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.
3. Nauczyciel dzieli klasę na 6 grup. Grupy 1 i 2 wykonują ćwiczenie nr 5, grupy 3 i 4 – ćwiczenie 6, a grupy 5 i 6 – ćwiczenie 7. Następnie zespoły pracujące nad tym samym zadaniem łączą się i weryfikują poprawność jego wykonania.

Faza podsumowująca:

1. Na koniec zajęć nauczyciel raz jeszcze wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście wyświetlonych treści prosi uczniów o rozwinięcie zdania: Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się...

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenie nr 8 z sekcji „Sprawdź się”.
2. Uczniowie rozwiązują ćwiczenia zamieszczone w grze edukacyjnej.

Materiały pomocnicze:

- Scheler M., *Resentyment a moralności*, tłum. B. Baran, Warszawa 2008.
- Nietzsche F., *Z genealogii moralności: pismo polemiczne*, tłum. L. Staff, Kraków 2006.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać medium w sekcji „Gra edukacyjna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.